

ZBORNICA ZA
ARHITEKTURO
IN PROSTOR
SLOVENIJE

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

POROČILA
STORITVE IN VREDNOTENJE STORITEV
NA PODROČJU ARHITEKTURNEGA
IN KRAJINSKO ARHITEKTURNEGA
PROJEKTIRANJA

sreda, 30. november 2022 od 14:00 do 16:00, ZAPS, Vegova 8, Ljubljana

IDENT. ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433

Uvodni prispevek na zboru: Mima Suhadolc

udeleženci:

Vlado Krajcar, Slavko Gabrovšek, Denis Simčič, Mika Cimolini, Jure Zavrtanik, Rok Jereb, Damjan Bradač, Andrej Strehovec, Peter Kovač, Jerneja Fischer Knap, Boris Matič, Mojca Gregorski, Mima Suhadolc in Jernej Prijon kot moderator

Povzetek misli zbora pripravila: Mima Suhadolc in Jernej Prijon

POVZETEK UVODA

V uvodu so bile predstavljene prakse na področju standardov in vrednotenja storitev v posameznih evropskih državah. Skupno vsem delujočim sistemom je da so storitve določene in da se pri sklepanju pogodb naroča storitve in ne načrte. Na področju vrednotenja storitev v bolj urejenih državah kot izhodišče za vrednotenje ohranjajo vrednost stroškov gradnje, saj imajo na voljo dovolj podatkov s katerimi je mogoče stroške realno oceniti in manipulacije ali napake niso mogoče. Kot izjemno zanimiv primer je bila predstavljena Romunija. Romunska zbornica za arhitekturo je uvedla Informacijski sistem stroškov projektiranja, ki zajema standard s seznamom storitev, platformo za izračun porabe časa, kalkulator vrednosti ure dela ter standardizirane pogodbe za projektiranje. Na ta način so pridobili uradno potrditev pristojnih ministrstev in celoten sistem objavili kot obvezen pravilnik, saj sistem določa le obseg in minimalni čas, potreben za izvedbo neke storitve, s čimer zagotavlja kakovost izvedbe, ne pa tudi cene projektiranja.

V nadaljevanju je bil predstavljen ST ZAPS ter Arhigram 6, ki prav tako izračunava porabo časa in temelji na porabi časa glede na površino. Na kratko so bili tudi predstavljeni delni rezultati ankete o ST ZAPS, ki še poteka in za katero bo ob zaključku pripravljeno posebno poročilo.

Na koncu so bila udeležencem razprave postavljena ključna vprašanja:

- O čem govorimo, ko govorimo o naročanju projektiranja?
- Ali so stroški gradnje in normirane ure prava osnova za določanje vrednosti storitev?
- Kako zaračunavati projektiranje kadar se uporablja BIM?

POUDARKI – PREDLOG MOŽNIH V RAZPRAVI PREDLAGANIH UKREPOV ZA NADALJEVANJE DELA

1. Smiselno bi bilo pripraviti izvleček standarda posebej za male in večje zasebne investitorje ter za javne naročnike, saj se težko prebijejo čez tako obsežno gradivo
2. Izjemna dodana vrednost bi bila, če bi imeli zbrane podatke o višini pogodb za javna naročila projektiranja in njihovi višini glede na priporočene cene. Razmisliti je potrebno ali vidimo način, da bi člani sporočali podatke o konkretnih razpisih na katerih so sodelovali.
3. Arhigram 6 naj bo pripravljen tako, da se kot ponudba odda le del s cenami v eur, ne pa tudi navajanje ur, čeprav je to osnova za izračun
4. Člane se spodbuja k beleženju porabe časa, izdelava se pripomoček za beleženje
5. Pripraviti je potrebno standard za BIM in manjšo brošuro o BIM za investitorje
6. ZAPS mora opredeliti kateri obseg BIM je dodana vrednost pri projektiranju A in KA in kot tak uporaben za koordinacijo med projektanti. Vse kar presega ta obseg je potrebno izločiti iz osnovnih storitev in zaračunavati kot dodatno storitev.

RAZPRAVA – POVZETEK RAZMIŠLJANJ UDELEŽENCEV

- Standard je bilo nujno potrebno pripraviti, kar je pripravljeno je osnova, ki se bo v nadaljevanju dopolnjevala in razvila.
- Zelo pomembno je, da začnemo standard uporabljati in s tem uvajati red. Ni tako ključno, da je vse brez napak. Če smo se kje zmotili, bomo to naknadno popravljali.
- Smiselno bi bilo pripraviti izvleček standarda posebej za male in večje zasebne investitorje ter za javne naročnike, saj se težko prebijejo čez tako obsežno gradivo.
- Bolj pomembno je kako se standard komunicira z investitorji kot s projektanti.
- Vprašanje implementacije cenika. Verjetno bo upor tudi pri delu članov, ker se bodo čutili omejene.
- Smiselno bi bilo spremljati cene na trgu oziroma vsaj pogodbene cene, ki se sklenejo na podlagi javnih naročil, ter cene primerjati s priporočenimi vrednostmi ZAPS.
pojasnilo organizatorja: projektanti ne želijo poročati o višini pogodb, ki jih sklenejo z naročniki, glede spremljanja pogodb, ki se sklenejo na podlagi javnih naročil se preuči možnosti
- Ugotavljamo, da so storitve na področju projektiranja mnogokrat nekakovostne, ali lahko zbornica to sankcionira?
pojasnilo organizatorja: kakovost storitev oziroma projektne dokumentacije se preverja preko rednega strokovnega nadzora, ki se opravi vsako leto nad najmanj enim odstotkom članov zbornice, ki imajo aktiven poklicni naziv, ter izrednega strokovnega nadzora, ki ga opravi zbornica na zahtevo organov ZAPS ali ministrstva, pristojnega za graditev, v primeru suma kršitve
- Izpostavi se probleme zaračunavanja storitev pri prenovah, zlasti med projektantskim nadzorom. Ob prenovah objektov kulturne dediščine je polno post produkcije ki jo je težko ovrednotiti v naprej.
- Obstajajo različne spletne platforme za pridobivanje ponudb za projektiranje, kjer se projektna dokumentacije ocenjuje v razponu 2 – 5 % vrednosti stroškov gradnje.
- Velik delež podjetij, ki ponujajo storitve na področju arhitekturnega projektiranja, se sicer ukvarja z drugim poslom.
- Problem je tudi z referencami, ki mnogokrat zapirajo možnosti manjšim birojem, razpisi mnogokrat brez navedbe površin in brez projektne naloge.

- Izračunavanje ur za arhitekta je lahko problematično sporočilo, saj arhitekti ne delamo na uro.
- Problem pri navajanju ur je, da ti naročnik lahko očita da si pač počasen. Izkušnja pisarne, ki je nehala dajati ponudbe v urah, ker so jim naročniki rekli, da njihova organiziranost in sposobnost hitrega dela ni njihov problem.
- Izračunavanje NU je pravi pristop, saj izključuje možnost manipulacije.
- Število NU naj se v ponudbi skrije, naj bo le kot pripomoček za projektante.
- Velik problem predstavljajo FIDIC pogodbe (rumena knjiga), kjer gre za obliko design & build in kjer projektiranje prevzame izvajalec, cena projektiranja ni znana.
- Podjetje Eutrip je zelo prodorno v svetovanju javnim naročnikom za design & build, ker naj bi bil to za naročnike najlažji način. Dela se velika škoda, potrebno bi bilo narediti analizo rezultatov njihovih projektov in javno izpostaviti problematičnost te prakse, kjer bi jo kot tako z raziskavo lahko opredelili.
- ZAPS bi moral sankcionirati člane kadar gre za dumping.
pojasnilo organizatorja: sankcioniranje članov ni možno, ker so člani fizične osebe, poslovne odločitve pa sprejema direktor
- Trenutno ni mehanizma, s katerim bi bilo mogoče dokazati da gre za nedopustno ponudbo na javnih razpisih.
- Raziskava Centra za kreativnost je pokazala da večina arhitektov v raziskavi deluje kot s.p., med 13 dejavnosti s področja kulture dosegajo arhitekti najnižje zasluge.
- Smiselno bi bilo pripraviti tabelo kot pripomoček za beleženje ur za člane.
- Ure niso samo delo na projektih. Izkaže se da obračunske ure večjega biroja (*billable hours*) dosegajo nekje okoli 60 % vseh ur.
- V Romuniji gre določen odstotek vrednosti projektne dokumentacije vseh investicij (javnih in zasebnih) zbornici.
- Design & build je rezultat nesposobnosti naročnikov.
- Obračunavanje NU/m² je pravi način, pravilen način sporočanja cene pa je €/m²
- Smiselno bi bilo da Arhigram izračunava tudi vrednosti storitev drugih udeleženih strokovnjakov, kako imajo to rešeno v Romuniji?
pojasnilo organizatorja: na IZS lahko predstavimo naš sistem, ne moremo pa vplivati na to na kakšen način njihovi člani izračunavajo svoje storitve. Po naknadnem poizvedovanju smo izvedeli da sistem romunske zbornice zaenkrat izračunava le storitve arhitektov.
- Če ni drugih standardov, je ta, ki je edini na voljo, tudi pravno relevanten. Tudi če gre za naše interne akte bodo sodišča to upoštevala kot aktualne standarde storitev.
- Kadar gre za BIM stopnje LOD 300 ali več je potrebno za 30 % povišati vrednost storitev.
- Za BIM je potrebno pripraviti ločen standard in brošuro za naročnike.
- BIM je za arhitekturo do neke mere izjemno uporaben, a vse kar je dodatnega in za nas ni dodana vrednost, predvsem gre za vnos podatkov, ki za projektiranje niso relevantni, zato ta storitev ne sme biti prenesena na arhitekta oz. je treba znati to posebej zaračunati.
- V prihodnosti bo prišlo do diferenciacije med tistimi, ki lahko delajo LCA, BIM,... in ostalimi 80%, ki temu ne bodo mogli slediti.
- BIM je od neke stopnje dalje storitev s področja informatike, vključuje podatke, ki jih arhitekti ne potrebujemo in ne koristijo pri našem delu temveč jih potrebuje bodisi izvajalec bodisi kasnejše upravnik ali lastnik.
- Kadar BIM zaračunamo, moramo investitorju dati nekaj več kot zgolj projektno dokumentacijo na papirju.

- V biroju smo na začetku za isto storitev porabili z BIM 3x več časa kot brez njega. V 2D sta delala na projektu 2 arh., ko smo uvedli BIM jih je bilo 6. Sedaj to razmerje boljše, a še vedno 30% več dela.
- Investitorji, ki naročajo BIM, ne vejo zakaj naročajo BIM in kaj bi s tem počeli
- Realni so poenostavljeni BIM-i in moramo znati definirati storitev tako, da bodo vsi arhitekti to lahko uporabljali.